

PENTRU OAMENII MUNCII, 100.000 DE LOCUINTE PE AN

Nicolae Ceaușescu avea planuri mărețe și foarte ambițioase. El dorea ca până în anul 1995 să rezolve, în linii generale, problema locuinței pentru toți cetățenii din orașele țării, iar până în anul 2000, fiecare locuitor al țării să aibă asigurată cel puțin o locuință de 14 mp, iar împreună cu dependenții să ajungă la 18-20 mp.

Fondurile pe care bugetul de stat le alocă în anul 1989 pentru construcția de locuințe se ridicau la 1.945 de milioane de lei, de aproape trei ori mai mari decât în anul 1950.

Cum planurile șefului țării erau lege, pe șantierele țării se lucra în 1989 într-un ritm susținut, fiind în construcție 60.000 de locuințe, din care 9.752 în Capitală. Acum douăzeci de ani, în București se ridicau blocurile din zona Sebastian, Vitan, Știrbei Vodă, Mihai Bravu - Piața Muncii, etc. Pe șantierele aferente blocurilor S12, S13, S14 și S15 din zona Sebastian, lucrările erau aproape de finalizare, 1.300 de apartamente unde constructorii lucrau ore suplimentare pentru ca acestea să poată fi livrate la timp, după cum nota România liberă de la 16 februarie 1989. Și în zona Știrbei Vodă, între Calea Plevnei și Strada Berzei, se construiau 600 de apartamente după o arhitectură deosebită la acea vreme. „Sunt construite din secțiuni tip cu fața de monolit, ceea ce conduce nu numai la un nivel ridicat al execuției, ci și la obținerea unor rezolvări de plastică arhitecturală deosebită”, scria presa vremii. Ceaușescu avea nevoie de tot mai multe locuințe, pentru că aducea lumea din sate în orașe în urma procesului de industrializare forțată. Statistica epocii arată că între anii 1951 și 1989 s-au construit 5.400.000 de locuințe în orașele și comunele țării, din care 3.200.000 după 1966. Cei mai buni ani au fost între 1981 și 1988, când s-au ridicat peste 100.000 de locuințe în fiecare an, conform datelor prezentate în Anuarul statistic al României, întocmit de Comisia Națională pentru Statistică.

Reportări false

Fără să contrazică realizările vremii, constructorii spun că numărul de locuințe construite nu era chiar așa de mare cum apărea în statisticile comuniste.

(Continuare în pag. a III-a)

În anul '80, în orașele României au înflorit sute de cartiere de blocuri FOTO: Ilie Bumbac/AGERPRES

CALENDAR

14 februarie (marți)
Soarele a răsărit la 7:17, a apus la 17:43
Luna a răsărit la 11:21, a apus la 3:04
Sărbătoare creștină:
Cuvioșii Auxențiu, Maron și Avraam; Sfântul Filimon, Episcopul Gazei

S-a întâmplat la 14 februarie 1989

● La Split, în RSF Iugoslavia, a fost dată în folosință prima uzină pentru celule solare utilizabile în construcția de centrale pentru obținerea de energie electrică din energia soarelui.
● Autoritățile poloneze au adoptat hotărârea de a se construi un nou aeroport la Varșovia - Okęcie II - pe o

suprafață de aproximativ 20 de hectare.

● Numărul șomerilor înregistrați oficial în RF Germană a crescut cu 6,5% în luna ianuarie, în raport cu luna precedentă, cifrându-se la 2,33 milioane de persoane. Conform unui raport al Oficiului federal al muncii citat de ziarul Le Monde, șomajul afectează 8,1% din totalul populației active a RFG.

● La Nicosia s-au desfășurat negocieri între președintele Ciprului, Chiorgios Vassiliou, și liderul comunității cipriote turce, Rauf Denktas, în prezența lui Oscar Camillon, reprezentant special pentru Cipru din partea secretarului general al ONU. În cadrul convorbirilor s-a ajuns la un acord privind desfășurarea convorbirilor din 5-6 aprilie la New York, dând curs invitației secretarului general al ONU, Javier Pérez de Cuéllar.

Ramona VINTILĂ

JURNALE PERSONALE

14 FEBRUARIE

Ninsoare abundentă toată noaptea. Mă întreb cum vor călători Steinii peste Piatra Craiului? Neliniștit și din pricina pachetelor. Spre amiază, a ieșit totuși soarele, zăpada începe să se topească. A, care mă vizitează, nu știe nimic din București, lucru ce mă intrigă. Îmi povestește pe cine a văzut, cu cine s-a întreținut, nimeni nu l-a pomnit măcar o vorbă despre afacerea ziaristilor. Și totuși G., întors și el acum două zile, mi-a confirmat. Îmi zicea că nici nu te poți apropia de Casa Științei, în vreme ce A., răsând, îmi spune că a intrat lejer, cu un bon vechi, ținând degetul pe colțul unde era inscripția data. Dar pe Cale ar fi văzut o scenă memorabilă: cortegiul trece acum cu câteva minute înainte

de ora 9:00 (omul nu mai vine la 8:00, ca înainte). Pază strașnică, firește. La intersecția cu Griviței, la stop, pietonii sunt opriți, căci prima mașină, a Militiei, semnalizează cu farurile apropierea convoiului. Totuși, o femeie bine îmbrăcată, aproape elegantă, în vârstă, aparent „la locul ei”, fășnește dintre pietoni și dă să traverseze. O gorilă se aruncă literalmente asupra ei și o înhață, șoptindu-i ceva „convingător” la ureche, dar femeia scoate un zberet uriaș, în replică. „Eu sunt regina în acest oraș!”. În clipa următoare, a fost proiectată (în înțelesul strict) de zidul de peste drum, înghesuită și dusă într-o curte interioară. - Curs ratat, studenții nu mi-au venit, pretextând că au mâine o „verificare pe parcurs”, scrisă, la lerbivorul, cu care fac acum un curs obligatoriu de istorie!

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALUL ZILEI

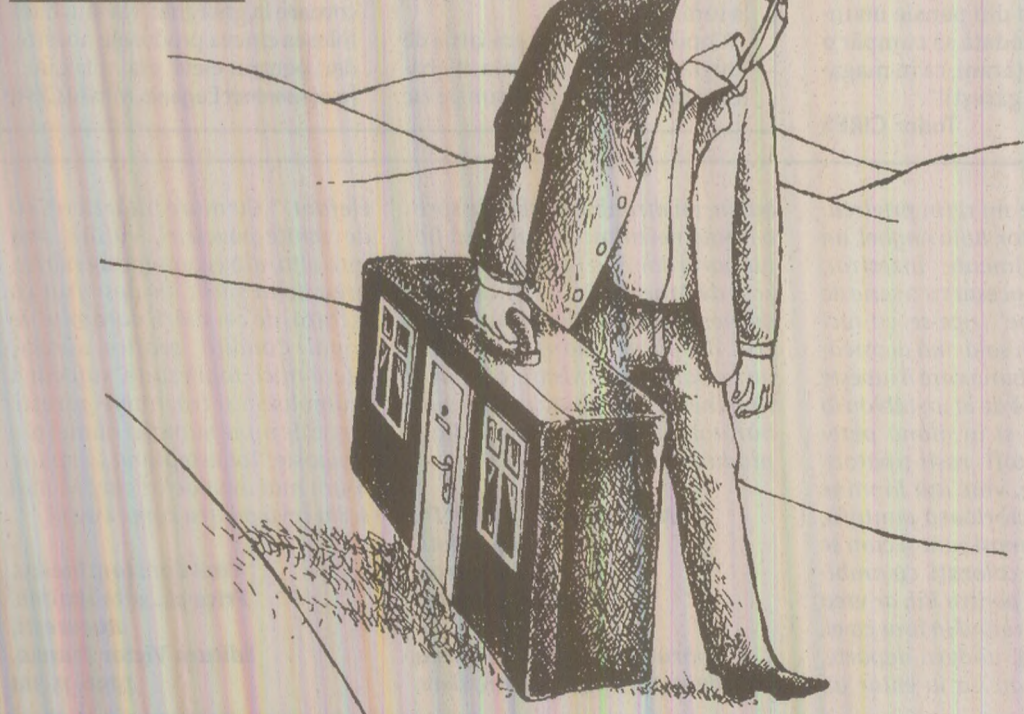
Regimul de la București își trata cu cea mai mare reverență puținii parteneri străini pe care îi mai avea. Astfel, înalți demnitari de stat au onorat invitația Ambasadei Coreei de Nord, care-l serba, în cadrul festivalului de Kim Jong-il, fiul dictatorului Kim Ir-sen. Activiștii din industria minieră au raportat „producții-record”, în conformitate cu dorințele lui Nicolae Ceaușescu din „indicările pretioase”. Familiile deținătorilor politici așteptau cu groază ziua de mâine, neprimind nici o veste de la cei dragi, aflați în închisoare.

Recepție la Ambasada Coreii de Nord

Evenimentul a avut loc cu ocazia aniversării lui Kim Jong-il, fiul dictatorului nord-coreean Kim Ir-sen.

(Continuare în pag. a II-a)

CARICATURA ZILEI

AMINTIRILE UNUI AMBASADOR

Psihoza sistematizării

Istoricul și diplomatul Jean-Marie Le Breton era în 1989 ambasadorul Franței în România. A fost unul dintre cei mai activi diplomați străini în susținerea disidenților din România și totodată un fin observator și analist al politicii lui Ceaușescu și efectelor sale. După încheierea mandatului de ambasador la București a scris cartea „La fin de Ceaușescu: histoire d'une révolution”, apărută în Franța la Editura L'Harmattan. Reproducem din traducerea ei în limba română un pasaj în care sunt prezentate ravagiile sistematizării:

„Sistematizarea, ale cărei ravagii aveam să le observ în timpul șederii mele în România, era fără îndoială, împreună cu Securitatea, ceea ce a contribuit cel mai mult la instaurarea în România și în spiritul fiecărui român a unui climat de psihoză, mergând până la un nivel încă neatins.

La origine, sistematizarea, în accepția românească, corespunde unui amestec de urbanism și de raționalizare, concept care se regăsește și în proiectele de urbanism din perioada interbelică. Regele Carol, preocupat de dezvoltarea capitalei sale, ceruse elaborarea unui plan direc-

tor care prevedea străpungerea de artere noi sau deschiderea de noi degajamente. În principiu, sistematizarea răspundea unor nevoi ale orașului.

Aplicarea ei de Ceaușescu a făcut odios cuvântul însuși. Un fel de precariate generale părea că lovește toate locuințele din București. Chiar cei care se lăudau că au ca vecini oameni puternici ai regimului nu erau la adăpost de demolare. În cursul inspecțiilor în sit, Ceaușescu, urbanist-șef al țării și, mai ales, al Bucureștiului, arăta, cu un gest al mâinii, imobilele ce aveau a fi dărâmate. Uneori, aceste hotărâri nu erau lipsite de o oarecare logică. Alteori însă, ele nu aveau alt temei decât voința despotului. Românii, gata oricând la ironie, pretindeau că, uneori, un simplu gest anodin al lui Ceaușescu, de pildă, spre a alunga o viespe, era greșit interpretat și că imobilul sacrificat nu era cel pe care-l avea în vedere. Era vorba de un proces efectiv diabolic, care proceda prin sacade, fără notificare prealabilă, fără plan stabilit, fără termene.

(Continuare în pag. a III-a)

Despre tabuurile discursului public

Subiectele „tabu” constituiau o realitate a presei românești din anul 1989. Asemenea tabuuri erau, de fapt, teme, termeni și idei despre care „nu era recomandabil să vorbești sau să scrii”. Ce anume? - asta nu se preciza niciodată în mod expres și explicit. De ajuns doar să se răspundă că „e mai bine așa”!

Firește, față de perioadele precedente ale „revoluției și construcției socialismului în țara noastră”, existau diferențe sensibile, de nuanță. În primul rând, cenzura, ca instituție specifică perioadei, ascuțirii luptei de clasă în perioada cuceririi puterii politice de clasa muncitoare și aliații săi - cu numele, Direcția generală de presă și tipărituri de pe lângă Consiliul de Miniștri - fusese desființată cu mai bine de un deceniu în urmă. Fusesse, în schimb, introdusă autocenzura la nivelul fiecărei redacții și, implicit, al celor care lucrau în frontul politico-ideologic al partidului. Nu mai exista, de asemenea, un „index” al temelor, autorilor, cărților sau chiar al expresiilor prohibite. Funcționa însă cutuma imbatabilă: „ce se taie nu se fluieră”!

Să nu simplificăm însă lucrurile. România lui 1989 era o țară impregnată de ideologie. Trăiam, spunea o glumă amară, „în epoca ideologică”. De fapt, o țară în care ideologia adverse, antagoniste chiar, se confruntau tot mai puternic, mai radical și, în definitiv, în mod decis și ireconcil-

bil. Pe de o parte, era vorba despre ideologia partidului unic, ideologia „ceaușismului”, iar, pe de alta, era vorba despre diverse curente și orientări ideologice, de pe un eșichier din ce în ce mai larg și mai complex, care își revendicau dreptul de a pătrunde și de a se manifesta și în spațiul politic și spiritual al României.

Dar, tot mai încăpățânată cantonată în zona axiomei, definitive și irevocabile - de genul „caracterul profund științific, consecvent revoluționar al politicii partidului și statului nostru, la a cărei elaborare și punere în practică rolul determinant revine Tovarășului” - ideologia oficială se dovedea incapabilă să dea răspuns, argumen-

tat și convingător unor întrebări presante și stringente. În acest fel, se manifesta un conflict deschis între „informare” și „ideologizare”, în sensul că factorul ideologic tria informația (inclusiv, sau mai ales, pe cea de natură politică). Când, peste ani, îmi cădea în mână cartea lui Jean Francois Revel, „Cunoașterea inutilă”, aveam să dobândesc și o cheie de lectură a acestor fapte: în sensul că ideologia este „o mașină de triat informații”. Firește, la momentul despre care scriu, teza lui J.F. Revel nu fusese încă enunțată; deși la fel de adevărat este și faptul că elementele ei pluteau în aer.

(Continuare în pag. a III-a)

Indicațiile lui Nicolae Ceaușescu din alocuțiunile publice erau literă de lege pentru toți „fiii patriei” FOTO: Gerard Fouet/AFP/MEDIAFAX

„Victoria” industriei arădene de ceasuri

Aradul a fost unicul oraș din țară care a avut o fabrică de ceasuri, înființată în 1951. La început, aceasta purta nume comune precum „Cooperativa Metalul”, „Precizia” și de-abia apoi „Victoria”, având ca întemeietori pe Iosif Berenz, Șimolan și Hollosy.

În anul 1951, în fabrica de ceasuri se produceau 300 de ceasuri în 12 luni, adică asamblarea unui mecanism dura o zi lucrătoare.

Iosif Berenz (1930), născut în Sânpetru German, a fost unul dintre întemeietorii fabricii de ceasuri și a condus-o timp de aproape 40 de ani.

În primul an, unitatea a funcționat cu 50-60 de angajați, fabricându-se la început roți dințate, iar din anul 1954 s-a trecut la producția de ceasuri deșteptătoare, ochelari, umbrele. Activitatea de producție a fost supravegheată de prof. instructor Szabo Andrei, ing. Kiri Petre, ing. Friedrich Werner. Ceasurile se făceau sub marca „Precizia”, apoi, după anii '60, au purtat denumirea de „Victoria”. Singurele piese de import pentru ceasuri erau arcul pentru mers, soneria și rubinele pentru furcă și balans. Restul componentelor se fabrica la Arad. Tot aici se realizau ceasurile publice din România, care indicau ora exactă (deși de multe ori mai degrabă inexact...) în toate piețele publice din țară.

Industria ceasornicelor era atât de populară și de apreciată la Arad, încât s-a elaborat aici și un „Manual al ceasornicarului” în anul 1980.

„Nu pot să nu-ți amintesc pe oamenii datorită cărora calitatea produselor „Victoria” a fost recunoscută și cerută atât pe plan intern, cât și extern: maestrul Nicolae Brulan, ing. chimist Irma Wolf, ing. Ravencu Florica, ing. Grubei Alexandru (decedat)” - spune Marcel Berenz, fiul primului director al societății.

În 1989, cel mai productiv an din istoria societății comerciale, s-a ajuns la o producție de 1.000.000 de ceasuri anual, iar numărul angajaților era de 1.300.

Piața de desfacere era vastă. „Victoria” era lider de piață în România, deși prețurile practicate nu erau scăzute. La export, fabrica organiza transporturi în 27 de țări de pe trei continente. Un ceas deșteptător costa între 15 și 35 de lei, dar în funcție de model putea depăși 50-60 de lei, la ceasurile cu melodii. La Arad se produceau și celebrele ceasuri cu cuc, însă comercializarea lor în sistemul comunist se făcea pe sub mână. Nu oricine își putea permite luxul de a avea un astfel de dispozitiv, și nu oricui i se permitea să aibă... Ceasurile „Victoria” s-au

produs în diferite sortimente: ceasuri deșteptătoare, ceasuri de perete cu pendul, ceasuri de perete cu mecanism cuart.

Acționând susținut în direcția realizării exemplare a indicatorilor de plan, colectivul de oameni ai muncii de la Întreprinderea de Ceasuri „Victoria” din Arad se preocupă temeinic și de înnoirea și diversificarea nomenclatorului de fabricație. Semnificativ în această privință este, între altele, faptul că în primele luni ale lui '89 au fost introduse în producție două noi modele de ceasuri: un ceas de voiaj, cât și un ceas deșteptător, pentru copii - realizat în două variante constructive, aceste produse fiind caracterizate de parametri tehnico-funcționali superiori, în concordanță cu cerințele beneficiarilor” - scria cotidianul local Flacăra Roșie la începutul anului 1989.

Trecut și „viitor”

În perioada anilor '70, la Centrala de Mecanică Fină București s-a decis ca România să își diversifice producția de ceasuri și cu ceasuri de mână, care până atunci nu se fabricau la noi. Inițial s-a intenționat lărgirea fabricii de la Arad, dar, în urma unei directive de la Comitetul Central al Partidului, s-a hotărât ca fabrica să fie în Capitală. A fost botezată OREX (de la ORA EXActă). „Victoria” a produs și mecanisme pentru industrie și componente pentru mecanica fină. Un liceu din Arad a fost înființat special pentru a furniza forță de muncă fabricii în plină dezvoltare, care în ultimul an de comunism nu mai făcea față comenziilor, deși se muncea în trei ture.

La zece ani de la Revoluție, fabrica acumulase datorii de 30 de miliarde de lei, iar numărul angajaților a scăzut cu 1.000. A mai fost ținută în viață, reprofilându-se și diversificându-și producția spre mecanisme pentru industria auto și petrolieră și contoare de apă. Anul 2004 a fost primul an cu profit din istoria postdecembristă a fabricii, dar numărul de angajați era sub 100.

Zilele trecute, o parte din fabrica „Victoria” a fost vândută la licitație. Asta se întâmplă după ce, cu câțiva ani în urmă, o altă parte a uzinei a fost cumpărată de un dezvoltator imobiliar, care a anunțat că va construi acolo prima clădire-turn a Aradului, pentru birouri, locuit și agrement.

Andrei ANDO

JURNALUL OMULUI SIMPLU

SCÂNDURICA PENTRU SOBĂ, DIN GHIOZDAN

Mihai Boancă avea 11 ani în 1989. Pentru elevul de atunci, școala din satul lanca, județul Brăila, era frumoasă doar pe timp de iarnă. Din decembrie, când nu mai erau trimiși la muncă pe câmp, și până în primăvară, când din nou se găsea ceva de făcut în afara unității de învățământ. „Făceam practică agricolă până târziu, pe la mijlocul lui noiembrie sau chiar la sfârșitul lunii, dacă vremea era bună. Profesorii făceau

apoi miracole să recupereze materia. Iarna era, practic, singura perioadă în care stăteam locului. În minte că scândurile pentru foc erau date cu motorină, iar femeile de serviciu puneau primele lemne în sobe pe la 7:00 dimineața. Le aprindeau cu un amestec de cenușă și motorină, dar, cum de multe ori hornurile erau înfundate la primele ore, pluteam într-un strat subțire de fum. Au fost și momente când nu se găseau lem-

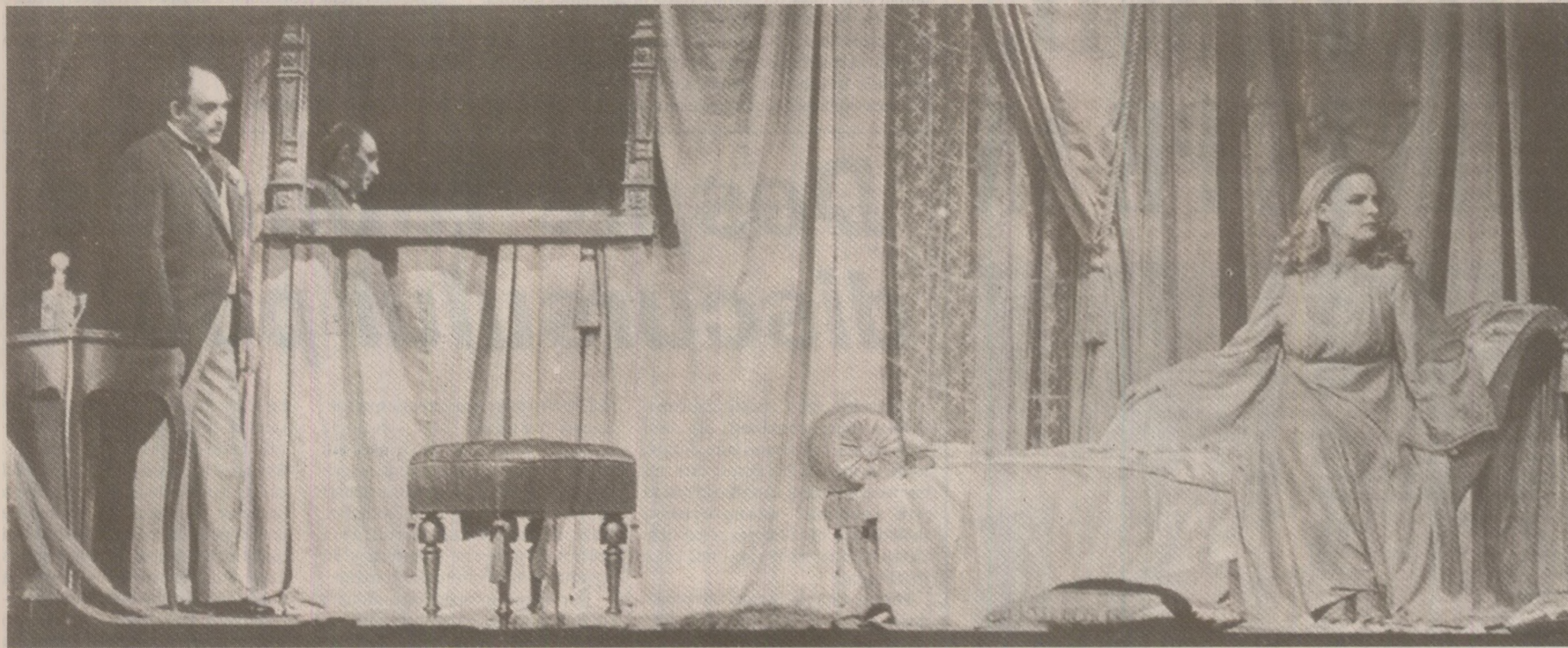
ne, era criză de lemne și fiecare copil aducea în ghiozdan, pe lângă cărți și caiete, și câte o scândurică pentru a ne încălzi.

Nu îmi amintesc însă să fi suferit de frig la școală pe timp de iarnă. Poate doar de foame, câteodată. Asta pentru că mâncarea devenea mai greu de procurat, iar pachetele pentru școală mai greu de făcut.

(Continuare în pag. a II-a)

Jocul ieilelor în Epoca de Aur

Mircea Albulescu și Ilina Tomoroveanu, pe scena Teatrului Național din București într-una din ultimele reprezentații ale piesei Jocul ieilelor sub comunism FOTO: Arhiva Teatrului Național „Ion Luca Caragiale” din București

În Bucureștiul lui februarie '89 e frig. Casele sunt reci, tramele înghețate, autobuzele sunt pline-ochi și oameni infolosiți stau la cozi pretutindeni. Ceaușescu strângea din nou curea. Anii așa-zisului vag dezgheț urmau să fie plătiți greu. Securitatea simțea că aerul e tot mai încălcat, iar picioarele de ceară ale colosului care a fost regimul comunist începeau să se topească. Așadar, Securitatea trebuia să păstreze înghețul cu orice preț. Și prețul, la sfârșitul lui '88 și începutul lui '89, a fost, pe lângă înmulțirea până dincolo de limitele imaginabilului a umilinelor zilnice, și o nouă lege a secretului, ea însăși atât de secretă încât se pare că nu a fost publicată nicodată. Totul trebuia trecut sub tăcere... Dictatorul se temea atât de mult că orice manifestare publică, orice anunț, orice afiș devenea o posibilă amenințare. Iar în teatre se puneau probleme ca piesele aflate în faza repetițiilor să fie, de asemenea, ținute sub secret. De ce? E simplu. În felul acesta, la Europa Liberă, spre exemplu, nu s-ar mai fi putut afla nicodată dacă un spectacol ar fi „căzut” la vizionare. Oamenii nu ar mai fi avut de ce să cârtească. Totul ar fi fost o surpriză. Viața lor întreagă, cenușie și monotona, era plină în fiecare zi de noi și noi surprize...

După odiseea unei noi zile petrecute la cozi interminabile, la teatre sălile sunt pline. În fața ușii de la Sala Atelier a Teatrului Național e lume multă. Se joacă una dintre piesele cele mai iubite de publicul bucureștean, „Jocul ieilelor”, în regia Sandei Manu. Prezentă și astăzi pe afișul Naționalului, de data asta în regia lui Claudiu Goga, piesa lui Camil Petrescu era atunci, la începutul ultimului an comunist, una dintre montările magice de pe scenele din București. Pe Gelu Ruscanu îl juca Ovidiu-Iuliu Moldovan, iar pe Saru Sinești, Mircea Albulescu. Ilina

Tomoroveanu și Tamara Cretulescu își împărțeau rolul Mariei Sinești. Era greu să prinzi bilete la „Jocul ieilelor”. În sala rece și înghețată – ca toate sălile, de altfel, ca toate casele, ca tot ce exista – Calea Victoriei dinaintea de cel de-al doilea război mondial (decor perfect funcțional) se deschidea în fața spectatorilor ca o promisiune caldă pentru un București care ar putea redeveni odată Micul Paris...

De-a lungul celor trei stagioni în care s-a jucat, pe vremea când la conducerea teatrului se afla Radu Beligan, montarea Sandei Manu s-a mutat de la o sală la alta. De la Sala Mică, unde a avut premiera (actuala Sală a Operetei), la Atelier și apoi la Sala Mare, „Jocul ieilelor” a fost în acea perioadă aplaudată îndelung.

„Momentul cel mai emoționant pentru mine, din întregul spectacol, era scena dintre Saru Sinești (Mircea Albulescu) și Gelu Ruscanu (Ovidiu-Iuliu Moldovan)”, își amintește Adrian Negru, regizorul tehnic de atunci. „Toată lumea – recuziteri, mașiniști, actori – stătea în culise fascinată de lecția de teatru oferită de acești doi mari actori.”

Pe scenă ieșeau scântei. Drama lui Gelu Ruscanu, eroul îndrăgostit de dreptatea absolută, căpăta în ochii unui public avid de dreptate cu totul alte dimensiuni. Oamenii trăiau în viața de zi cu zi eșecul absolut al ideilor grandioase care de câteva decenii nu mai fascinau pe nimeni. La teatru, povestea celui care, „a văzut ieiele” le vorbea nu despre eșecul propriilor vise, ci despre faptul că se poate visa. Gelu Ruscanu nu-l mai reprezenta pe eroul care lupta pentru justiție și pentru socialism, ci se transforma în căutătorul absolutului, al dreptății la care visau cu toții. Și poate nu întâmplător, peste numai

câteva luni, în ultimele zile ale lui decembrie, pe 20, atunci când la Timișoara se murea pe străzi, în Sala Mare a Teatrului Național, „Jocul ieilelor”, spectacolul cu numărul 71, s-a jucat pentru ultima dată sub comunism.

Dar deocamdată suntem în februarie, iar pe scena Naționalului ziarul Dreptatea socială se pregătește să-l dea lovitură de grație lui Saru-Sinești. Iar frumoasa și distinsa Maria Sinești se opune cu disperare și încearcă să-l oprească din drum pe iubitul ei, Gelu. Dar Dreptatea socială se tipărește... încet și sigur, ca un manifest anticomunist. Iar regizorul tehnic al spectacolului, Adrian Negru, își amintește un fapt care astăzi pare incredibil, prin prisma lumii de atunci. „Cineva din distribuție a făcut rost pentru recuzită de casete cu litere de plumb de la tipografie, probabil de la Casa Scintei, unde se tipăreau ziarul. Era ceva de neimaginat, pentru că literele de plumb erau ținute sub cheie pe vremea aia, de teamă că s-ar fi putut tipări manifeste. Iar noi am avut litere de plumb pe scenă la «Jocul ieilelor».” Se mai întâmplau și minuni, iar oamenii „se descurcau”.

Ce departe pare totul de lumea noastră, de montarea lui Claudiu Goga, aflată astăzi în programul sălii Atelier a TNB... În distribuție se regăsesse chiar nume din aceea de acum 20 de ani, Ilina Tomoroveanu și Mircea Anca, pe atunci student la IATC. Tot lumea interbelică încerca s-o aducă în scenă și scenograful Mihai Tofan, pe atunci, și același univers puțin idilizat este prezent și în montarea lui Goga, de astăzi, al cărei decor e semnat de Ștefan Caragiu. Diferența? Este cea dintre fotografia alb-negru și aparatul de proiecție...

Monica ANDRONESCU

ARTICOLUL ZILEI

Dreptul suprem al popoarelor

Indisolubila unitate dintre politica internă și cea internațională – trăsătură specifică a politicii partidului și statului nostru – și-a găsit o convingătoare ilustrare în recentul Comunicat al ședinței Comitetului Politic Executiv al CC al PCR, în cadrul căreia au fost dezbătute atât Raportul privind îndeplinirea planului național unic de dezvoltare economico-socială a României pe 1988, cât și Raportul și Propunerile privind participarea țării noastre la reuniunea general-europeană de la Viena și la sesiunea Conferinței pentru dezarmare care și-a reluat acum lucrările la Geneva. Și într-un domeniu și în celălalt, același tablou al unor laborioase activități constructive, al unor stăruitoare eforturi pentru înflorirea patriei într-un continent al păcii – și într-un caz și în celălalt, același factor comun: umanismul profund, sinteză superioară dintre grija pentru destinele propriului popor și preocuparea pentru destinele de libertate și progres ale tuturor națiunilor globului.

În numele umanismului, delegația României la Conferința de la Viena a acționat perseverent pentru a se ajunge la înțelegeri cât mai bune asupra edificării securității și întăririi cooperării europene, pentru făurirea unei Europe unite, a păcii și colaborării. Comitetul Politic Executiv a apreciat că în documentul final al reuniunii au fost inscrite prevederi cu caracter pozitiv, deși, din păcate, sunt reflectate insuficient un șir de probleme fundamentale ale drepturilor omului, determinante pentru asigurarea unor condiții de viață demne, civilizate. Mai mult, în document au fost inserate poziții în contradicție cu Actul final de la Helsinki, în legătură cu acestea fiind bine cunoscute rezervele legitime formulate de România. Edificarea securității, având ca parte integrantă drepturile omului, nu este însă un proces finit, definitiv incheiat – și tocmai în lumina acestui fapt se cuvine subliniată hotărârea formulată de Comitetul Politic Executiv ca România să-și intensifice eforturile, să desfășoare noi inițiative și să întreprindă noi acțiuni, conlucrând strâns cu celelalte state europene în scopul promovării telurilor securității. Se conturează astfel tabloul unor vaste activități, deosebit de necesare în condiții când se intensifică drama celor 60 de milioane de șomeri din țările OECD, suferințele milioanele de persoane fără locuință din Europa Occidentală și SUA, inaccesibilitatea învățământului și asistenței sanitare pentru cetățenii cu venituri modeste, adâncirea paroxistică a decalajelor dintre săraci și bogăți.

Militând cu înaltă responsabilitate pentru afirmarea drepturilor ineluctabile ale omului, România socialistă, personal tovarășul Nicolae Ceaușescu, subliniază neabătut că la baza tuturor acestora există un drept cu adevărat esențial și decisiv, și anume, dreptul oamenilor, al popoarelor la viață, dreptul la pace. Apare astfel evidentă legătura

intrinsecă, organică dintre activitatea țării noastre la reuniunea de la Viena și participarea la Conferința pentru dezarmare de la Geneva. În concepția României, a conducătorului partidului și statului nostru, a înfăptui măsurii de dezarmare nu înseamnă a face popoarelor o favoare sau un cadou, ci este un imperativ și o îndatorire majoră. Dacă dreptul fundamental al omului este dreptul la viață, care poate fi asigurat numai prin lichidarea armelor care amenință existența speței umane, rezultă că dreptul la dezarmare este unul din drepturile supreme și inalienabile ale tuturor oamenilor.

Pe această linie, Comitetul Politic Executiv a cerut ca delegația română la Conferința de la Geneva să adopte o poziție fermă și să militeze activ pentru realizarea concomitentă a dezarmării nucleare și chimice, pentru lichidarea tuturor armelor de exterminare în masă. Este un obiectiv de o însemnătate cu atât mai mare cu cât realitățile prezentului nu sunt cătuși de puțin liniștitoare: nu se pot crea popoarelor iluzii false, euforice și demobilizatoare atât timp cât, în pofida acordului limitat privind un tip restrâns de rachete, cursa înarmărilor totale – nucleare, chimice, convenționale – continuă frenetic pe fundalul unei situații internaționale grave, tensionate și contradictorii. La fel se încearcă izolarea artificială a dezarmării chimice de cea nucleară, ca și cum pentru omeneire ar fi benefică acceptarea vreunei opțiuni din această alternativă, ca și cum moartea atomică ar fi preferabilă celei chimice sau invers. La fel, în domeniul armelor convenționale se caută așa-zise asimetrii în privința diverselor tipuri sau categorii de arme, minimalizându-se pericolul unora și exagerându-se al celorlalte în care adversarul are superioritate.

Iată de ce, așa cum a subliniat în repetate rânduri tovarășul Nicolae Ceaușescu, așa cum precizează riguros mandatul incredințat de Comitetul Politic Executiv delegației române la Conferința de la Geneva, măsurile de dezarmare trebuie privite într-o viziune globală, ca părți componente ale unui tot unitar, ale unui ansamblu de acțiuni în toate domeniile capabile să elibereze efectiv și total omenirea de spectrul holocaustului final. În baza acestor considerente, România pledează pentru lichidarea concomitentă atât a armelor nucleare, cât și a celor chimice și care să fie însoțită de reducerea substanțială a armamentelor convenționale. Securitatea reală în Europa și oriunde în lume nu poate fi realizată prin nici un fel de arme de descurajare, ci numai prin eliminarea, egală și corectă, a tuturor armelor.

Acesta este adevărul pentru care milităază ferm România socialistă, în numele intereselor întregii umanități cu convingerea că a trăi într-o lume fără arme și războaie reprezintă „dreptul drepturilor” tuturor popoarelor.

România literară, nr. 6/1989

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Festivitatea s-a desfășurat la ambasada acestei țări la București, cu participarea unor înalți demnitari români, activiști de partid și de stat, ofițeri superiori și ziaristi. În cadrul evenimentului a fost prezentată lucrarea „Opere alese” semnată de Kim Jong Il, apărută la Editura Politică.

Producții-record de cărbune în Prahova

„Țării, cât mai mult cărbune” era deviza sub care munceau lucrătorii din industria extractivă, la „indicațiile” lui Nicolae Ceaușescu. Activiștii din cadrul Combinatului minier Ploiești au raportat la centru depășirea planului, în perioada care trece de la începutul anului, cu peste 10.000 tone de cărbune. Nici măcar minerii din bogatul bazin al Doneșkului nu-i puteau întrece pe „vașnicii” oameni ai muncii prahoveni!

Noi acorduri globale în CAP-uri

Întrucât primăvara se apropia cu pași repezi, responsabilități cu agricultura de la „centru” au dat dispoziții CAP-urilor să înceapă întrunirile cu membrii cooperatori, pentru stabilirea noilor angajamente de muncă pe anul agricol în curs. Ca și în anii trecuți, în 1989 trebuiau raportate producții cât mai mari, cu mult peste planul stabilit, întrucât oamenii muncii de la sate, ca și cei de la orașe, trebuiau să-și aducă contribuțiile la plata datoriei externe. Așadar, în munca la CAP trebuiau atrași și pensionarii agricoli, pentru ca nici o mână de lucru validă să nu rămână neexploatăată!

Sub teroarea Securității

Mihaela-Virginia Popescu aștepta îngrozită ziua de mâine. Nu avea nici o veste de la soțul său, arestat politic în august 1987, și în orice clipă putea fi luată la bătaie pe stradă de vreun securist sau milițian. În anii '70, soțul Nestor-Corneliu Popescu intrase în conflict cu șefii săi de la Animafilm, unde lucra, fiind marginalizat și victimă a presiunilor. S-a apropiat de biserică baptistă, a făcut „comentarii duse-mănoase” contra regimului în continuare și a ajuns internat cu forța, prin sentință, într-un spital de boli mintale din Poiana Mare, județul Dolj.

Pentru familie a urmat un calvar, după cum rememorează azi Mihaela-Virginia Popescu: „De la data arestării soțului meu și până la plecarea din țară (familia Popescu a fost lăsată să plece în Statele Unite în noiembrie 1987 – n.n.), am fost permanent sub supraveghere, orice persoană care ar fi încercat să mă viziteze, inclusiv rudele cele mai apropiate, erau legitimate, amenințate și desigur, intimidare.

De cum păream răședinta, securiști în civil mă urmăreau, monitorizând orice mișcare și orice contact. Această teroare am trăit-o timp de doi ani și jumătate. În urma unui interviu dat postului de Radio BBC, linia noastră telefonică a fost definitiv suspendată. Am fost bătută de doi indivizi în civil chiar în fața casei noastre, sub privirile consternate ale vecinilor.

Milițianul însărcinat să supravegheze zilnic răședinta noastră privea liniștit cum eram maltrată, fără să facă uz de autoritatea sa de a mă apăra. Pe toată durata încarcerării soțului meu, atât eu, cât și copiii noștri am fost ținută multor altor zone din București, între care și străduțele care dădeau în cheul Dâmboviței, în Splai. Doamna Marcela Popa renunțase atunci cu strângere de inimă la căsuța veche în care trăise vreo 12 ani, după căsătorie, care coincisese cu venirea ei în București. Fată de la țară, nu se dezbărase nici în inima Capitalei de o serie de obiceiuri de-acasă, între care și creșterea câtorva orătănie, care la date potrivite se transformau în bucate gustoase. Creștea găini, dar și rațe și găște. Nu e de mirare deci că gășca pe varză se număra printre bucatele preferate de soțul ei, mai ales cam pe la vremea asta, când era pregătită pentru masa de lăsatul secului. „În 1989, chiar, imi amintesc bine, am gătit o gășcă pe care o adusesem de la țară, de la Perieți. Ialomîța.”

„Daciada” – finalele campionatului de tir cu arcul

În sala IMF din Târgu-Mureș au avut loc finalele la tir cu arcul pe teren acoperit din cadrul „Daciadei”. Disputa pentru titlu a fost deosebit de strânsă, Diana Nicolaescu (Olimpia București) și Marina Prelipceanu-Moloco (Carpați Gălănești-Suceava) terminând întrecerea cu același număr de puncte – 1.100.

Căștigătoare a fost declarată Diana Nicolaescu, care a strâns pe parcursul concursului mai mulți „decari” – 70 –, față de 57 cât acumulase competitora sa.

Succese internaționale ale elevilor ieșeni

Un grup de nouă tineri șahiști ieșeni tocmai s-a întors din Polonia. Reprezentaseră țara cu „onoare” la o competiție internațională: „Școala de șah ieșeană și-a reconfirmat, recent, valoarea, prin rezultatele obținute la Turneul internațional pentru juniori de la Bydgoszcz (Polonia), unde a fost reprezentată de un grup de nouă șahiști. La această puternică întrecere au mai luat parte juniori din Cehoslovacia, Republica Democrată Germană, Iugoslavia, URSS și Polonia, concursul desfășurându-se pe echipe și individual. La fete (40 de participante), primele două locuri au fost ocupate, în ordine, de Alina Crețu, cu 8 puncte (din 10 posibile) și de Diana Ighat, cu 8 puncte. Disputa băieților (84 de participanți) avea să dea câștig de cauză ieșeanului Vladimir Danilov, cu 7 puncte (din 10), locul patru, cu același punctaj, dar departajat prin coeficientul Buholtz, revenindu-i lui Vivian Varaciuc” („Flacăra Iașului”, 14 februarie 1989).

Ilorion ȚIU

RADIOGRAFII CULINARE

Lăsatul secului cu gășcă pe varză

S-a mutat „la bloc” pe la sfârșitul anilor '70. Atunci, profitând și de rațiile provocate de cutremurul din 1977, Ceaușescu pornise la o „sistemizare sălbatică” a mai multor zone din București, între care și străduțele care dădeau în cheul Dâmboviței, în Splai. Doamna Marcela Popa renunțase atunci cu strângere de inimă la căsuța veche în care trăise vreo 12 ani, după căsătorie, care coincisese cu venirea ei în București. Fată de la țară, nu se dezbărase nici în inima Capitalei de o serie de obiceiuri de-acasă, între care și creșterea câtorva orătănie, care la date potrivite se transformau în bucate gustoase. Creștea găini, dar și rațe și găște. Nu e de mirare deci că gășca pe varză se număra printre bucatele preferate de soțul ei, mai ales cam pe la vremea asta, când era pregătită pentru masa de lăsatul secului. „În 1989, chiar, imi amintesc bine, am gătit o gășcă pe care o adusesem de la țară, de la Perieți. Ialomîța.”

Din „caietul de rețete din totalitarism” – cum denumește ea caietul gros de 200 de file, în care are strânse rețete de-o viață –, dna

Marcela Popa ne dă și nouă rețeta aceasta, care într-o vreme era, după propriile cuvinte, „de mare lux”. „Se iau: o gășcă, două verze murate, două linguri de untură, patru câni de zeamă de carne sau de legume, 20 de boabe de piper, sare. Se porționează gășca, varza se taie mărunt, se fierbe în apă clocotită zece minute, să-i iasă sare, și se scurge. Se pune într-o cratiță untura, apoi varza, se toarnă zeamă de carne și se lasă să fiarbă la foc mic. Se lasă până varza începe să se rumenească. Bucățile de gășcă se pun separat într-o tavă adâncă. Se adaugă puțină zeamă de carne și se dă la cuptor, stropindu-se din când în când.

Când este gata, gășca se pune pe varză, se adaugă boabele de piper și sarea și se mai lasă la cuptor până se rumenește.” Și-n vreme ce notam rețeta exclamă: „Știți că sunt vreo zece ani de când n-am mai gătit așa ceva?! La țară nu mai am pe nimeni și din pensie nu mi-am îndurat nicodată să cumpăr o gășcă... tot de la țărani, că în magazine oricum nu găsești!”

Tudor CIRES

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Și eu, care mă pregăteam să le expun, cu lux de amănunte, „cazul Argezi”, pe baza unei documentații la sursă! Cui credeam că voi vorbi? Pe cine mai interesează documentul, adevărul? Intors acasă, deprimat. Întru la expoziția „Atelier 35”, a plasticienilor orădeni, recent deschisă. Lucrări amestecate, barioate. Prea mult experiment depășit în alte colțuri de lume; mereu „descoperim” cu întârziere soluții expirate. Totuși,

doi artiști care-mi rețin privirea: un tânăr sculptor, Iuliu Anghel, un grafician realmente înzestrat, Dan Perjovski, acesta cu o serie de „antropograme” (zice-se, cu succes în Italia). În sală, mă acostează studenta nebună care îl iubește pe Bil St. Cerculă de la un tablou la altul, ținându-și în mână perechea de pantofi roșii-țipători. Când mă vede, vine ață la mine și-mi arată victorioasă pantofii, nu-i așa ce frumoși sunt și cum se asortează, viu colorați, cu ambianta... I-a luat pentru Bil, ar vrea să-i poarte mergând la braț cu el, să se ducă așa, undeva departe, împreună, poate să ia chiar un

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Scândurica pentru sobă, din ghiozdan

(Urmare din pag. 1)

Apoi, și întreruperile de curent au fost mai dese în iarna lui 1989. Există o piață subterană a lămpilor de gaz, a fitilelor și chiar a lumânărilor. Cei mai învidioși colegi erau copiii de tractoriști, de șoferi, care puteau subtiliza o baterie de camion sau de tractor și astfel cei mici își făceau temele la lumină. Copil fiind însă, cât era iarna de lungă mergeam cu sania, ne băteam cu bulgări și patinam pe lac

gratis. Aveam și zăpadă din belșug. Iarna era perioada în care citeam Jules Verne, dar și «Almanahul satelor» sau «Enciclopedia ilustrată» a copiilor, în care găseam lucruri foarte interesante.

La școală îmi plăceau orele de lucru manual, în care făceam produse pe specificul zonei. Noi, copiii, aveam de realizat stergătoare din pânșue de porumb, pirogravuri, covoare la gherghef. Nu știu dacă folosea cineva produsele noastre, dar pentru elevi era relaxant.” (o consenmat Eugenia MIHALCEA)

balon, un dirijabil, să zboare spre o insulă necunoscută, unde să fie numai ei doi. – La Istanbul, în Muzeul de Arheologie, o scrisoare de dragoste sumeriană, în cuneiforme. Un pasaj tradus te aruncă într-o voluptoasă visare, căci Eros rămâne dintotdeauna același. Turburător și atotputernic: „Sunt prada dezmiertărilor tale”.

Mircea Zăciu, Jurnal IV, București, Editura Albatros, 1998, p. 399-400

A apărut în librării și cartea mea de la „Creangă”, „La revedere,

elefant!”. Cu mare întârziere. 40 de schițe-povestiri, vărâte una într-alta, din economie de hârtie, greu de urmărit, de descrisă ca lectură, de cei mari, darămite de copii! Condiții grafice sărace, litere mici, îngheșuite, sufocând frumose și trăznete povesti, scrise de mine numai și numai din dragoste! Tot așteptând să apară, n-am mai avut deloc chef să mi scriu ceva pentru copii. Păcat!

Titel Constantinescu, Frica și... alte spaima, București, Editura Victor Frunză, 1996, p. 314

AMINTIRI DIN COPILĂRIE

Beretele verzi și măștile de gaze

Niciodată nu m-a încântat ideea de a mă lupta cu un soldat din trupele de comando americane Beretele verzi ori cu sovieticii de la Spetsnaz, dar, dacă răul și războiul ar fi fost în pericol, trebuia să facem și noi, pionierii și uteciștii patriei. Despre asta aflai la orele de PTAP – Pregătirea Tineretului pentru Apărarea Patriei. Și acest program cu nume pompos era o parodie, ca multe altele pe atunci. Orele la care am participat, puține la număr, fiindcă se considera totuși că greul luptei va fi dus de soldații în termen, vajnici culegători de porumb și constructori de hidrocentrale, erau ținute de un profesor foarte dedicat misiunii, altfel un specialist în judo, domnul Fratzei. Domnia sa își lua rolul foarte în serios, dar cu cât se străduia să ne convingă de grozăvia unui atac nuclear, cu atât pe noi ne amuza mai tare, fiindcă era evident că măsurile care ni se cerea să le luăm erau foarte departe a ne da vreo șansă. Programul era gândit prost, o combinație de explicații cu privire la armamentele avansate ale americanilor și rușilor, care, conform scenariilor vremii, aveau toate șansele să se lupte, și o amărăta de schiță a metodelor de supraviețuire în condiții vitrege.

Întâi ni s-a explicat în ce va consta prima fază a războiului: „Americani au baze de rachete în Europa. Dacă începe un război între Statele Unite și Uniunea Sovietică, ei vor trage cu rachete spre teritoriul sovietic. (Aici, profesorul omitea să ne spună că, în acest caz, simultan ar fi fost atacate toate țările din Tratatul de la Varșovia). Dar în timp ce rachetele se îndreaptă spre URSS, rușii le observă prin sateliții lor militari și cu ajutorul bazelor de radare, apoi le

atacă folosind rachete antirachetă. Așa că resturi pot cădea și pe teritoriul României.”

Cu cât explicațiile avansau, cu atât ne venea mai greu să înțelegem cum ne putem lupta cu focosoarele nucleare care cad din cer. Dar profesorul ne lumina, repetând cu convingere: „În caz de explozie nucleară trebuie să faceți așa: nu vă uitați în lumină, căci puteți orbi, vă aruncați la pământ cu picioarele spre ciupercă și vă acoperiți capul cu mâinile”. Era clar: eram salvați. Eu mă aflam în culmea veseliei, dar dintr-un motiv cu totul altul decât ora de PTAP și anume războiul hormonal declanșat de prezența la numai două scaune de mine a Magdei, căreia țineam cu tot dinadinsul să-i arăt cât sunt de viteaz și nu mă tem eu de o pocnitoare americană sau de o petardă sovietică rătăcită prin București. Magdei îi luceau ochii într-un fel nuclear și curajul meu lua avânt. „Domn’ profesor, dacă eu iau ciuperca la șuturi”, strigam și colegii izbucneau în râs. Profesorului i se injectau ochii: „Mă nenorociților, nu pricepeți că dacă mâine începe un război mondial nu veți ști ce să faceți? O să muriți ca proștii”, urla din toți rărunchii.

„Eu știu, domn’ profesor: mă arunc la pământ și-mi acopăr capul cu picioarele.” Oricum, nu ne întrecam cu gluma, fiindcă la orele de PTAP era prezentă și arma secretă a profesorului Fratzei – un profesor de atelier, fost boxer, care atunci când te vedea că faci vreo boacăna avea o metodă unică de a te cuminti: „Băi, ia vino încoace”. „Da, domn’ profesor.” „Strânge dinții”, „Cum?”, „Făceai zăpăcit. „Strânge dinții tare!”, îi strângeai și profu’ zdrang, îți altoia un pumn în barbă, suficient de încet să nu te

Copiii convocați la Pregătirea Tineretului pentru Apărarea Patriei se visau a fi asemenea soldaților americani plecați în misiuni pentru apărarea democrației FOTO: AFP/MEDIAFAX

pună jos, dar suficient de tare, încât să-ți treacă acelele juvenile pentru câteva ore, mai ales că din cauze necunoscute (curioasă coincidență) te și durea capul deodată.

Ni s-au mai prezentat niște chibrituri-minune care cică luau foc pe un vânt oricât de puternic, dar nu

ni s-a spus și de unde se face rost de așa ceva. Probabil în caz de război ar fi avut parte de ele doar o mână de militari. Desigur, trasul

cu arma era marea atracție a PTAP-ului, activate pe cât de așteptată, pe atât de dezamăgitoare. Arma cu care trăgeam era de cali-

bru foarte mic, nu ni s-a dat și nouă un AK, așa cum credeam, avea o grăunte de glonț care probabil s-ar fi oprit în coasta unui bărbat vânos. Fiecare din noi trăgea doar câteva focuri, și asta după atâtea explicații și măsuri de protecție, că pur și simplu abia așteptai să termini și să te cari la un fotbal.

Noi, intoxicați de filmele cu Rambo, proaspete pe vremea aceea, filme văzute la video acasă la câte un coleg mai înstărit, ne așteptam ca după un scurt instructaj să tragem ca la nuntă, o după-amiază întreagă.

Am fost instruiți și în privința măștii de gaze, modelul „ursuleț”. Un coleg a pățit-o rău, poate mai rău ca în timp de război după un atac chimic. Abia își prinsese el bine „ursulețul” pe moacă, și un altul mai șmecheras se furieșea în spatele lui și, pac, îi trage pantaloni jos în plină cinstită adunare. Căci era acolo aproape toată școala, așa se făceau orele de PTAP, nu pe clase.

Priveștiștea era fantastică: un ursuleț în chiloți. Masca de gaze ne era foarte utilă datorită genții în care era păstrată și benzilor de cauciuc cu care se prindea pe cap. Destul de repede o grămadă de băieți aveau praștii făcute cu acele zgârciuri, cum le spuneam noi. Anii au trecut, și gențile de la măștile de gaze au intrat în grațiile liceenilor. Pe verzele de camuflaj, numele formațiilor KISS, METALLICA, ACDC, scrise cu pixul, se vedeau superb și spuneau o poveste abia terminată despre orele pentru apărarea unei patrii sărace și niște copii care se grozăveau în prezența primei iubiri, de care nici nu știau.

De Magda n-am mai aflat nimic. Dan CĂRLEA

Pentru oamenii muncii, 100.000 de locuințe pe an

(Urmare din pag. 1)

„Datele de atunci arată că se construiau peste 100.000 de locuințe pe an. Este fals. Raportările care se făceau atunci erau în funcție de un apartament convențional care avea o suprafață de 28 mp, care corespundea unei garsoniere. Și, dacă că era vorba despre un apartament cu două, trei sau patru camere, raportarea se făcea tot în funcție de garsoniera de 28 mp. De exemplu, un apartament de două camere cu o suprafață de 56 mp figura în raportările din acea vreme ca două apartamente convenționale”, a precizat Nicolae Noica, fost ministru al Lucrărilor Publice și Amenajarea Teritoriului, pe vremea respectivă inginer inspector de specialitate la Institutul Central de Cercetare și Proiectare Construcții.

Statistica arată că, în anul 1989, din cele 60.400 de locuințe date în folosință, cele mai multe, respectiv 54.979, erau finanțate din fondurile statului și ale întreprinderilor și doar 5.421 erau din fondurile populației. Unitățile economice construiau atunci din banii lor apartamente pe care le dădeau în chirie muncitorilor după anumite criterii. Era obligatoriu să fie membri de partid, să aibă cât mai mulți copii. „Dacă te mutai la o altă întreprindere îți se lua casa. Era un fel de locuință de serviciu”, a declarat Nicolae Noica.

„Când am luat repartiția la IPSURUEM Petrosani, o întreprindere care făcea utilaj minier, am fost întrebat de directorul fabricii dacă voi rămâne în oraș și dacă intenționez să mă stabilesc cu familia în Petrosani. Soțul meu era încă student la București în ultimul an. I-am spus că nu și că după terminarea perioadei de stagiatură voi pleca. Atunci, el mi-a spus clar că regretă, dar nu poate să-mi repartizeze un apartament. Totuși, m-a repartizat la un cămin de nefamiliști, unde locuiau minieri, secretare, doctori stagiați etc. Era în septembrie 1989 și după câteva luni a venit Revoluția”, își amintește Daniela Ciobanu.

Nu toată lumea putea să obțină o casă gratis. „Îmi amintesc că am stat cu chirie peste zece ani, timp în care mi-am strâns bani să-mi cumpăr o casă. Lucram în învățământ și atunci prioritare aveau muncitorii și constructorii. Noi, cei din învățământ și din sănătate, nu prea aveam loc pe listele de case”, spune Ioana Ivana. Pentru cine își pierdea răbdarea să aștepte repartiția unei case exista varianta să-și cumpere o locuință prin ICRAL, cu credit de la CEC, fără dobândă. „Însă cei care cumpărau prin ICRAL nu știau că plăteau dublu față de prețul de construcție. Avansul pe care-l dădeau acoperea integral costul construcției, iar imprumutul de la CEC, care se plătea în rate egale, era încă o dată prețul apartamentului”, își amintește Nicolae Noica.

Îi era frică de cutremur

„Din punct de vedere al structurii de rezistență, blocurile ceaușiste sunt solide și nu creează probleme, structura fiind garantată timp de 70 de ani”, spune Nicolae Noica. El adaugă că problema lor este la partea de instalații, pentru că atunci se făceau economii la acest tip de cheltuieli. Ceaușescu a înțeles că structura de rezistență este cea mai importantă. „După cutremurul din 1977, șefii de

atunci care conduceau acest domeniu s-au dus la Ceaușescu și au reușit să-l convingă că este nevoie să construim și mai solid decât până atunci. I-au explicat că Bucureștiul este capitala europeană cu cel mai mare risc seismic și el a înțeles. Atunci s-a schimbat normativul și s-a construit pentru o structură care să reziste unui șeșm de 8 grade pe scara Richter. Tot atunci s-a înființat o instituție nouă, Inspectia de Stat pentru Calitatea în Construcții, care făcea inspecții inopinate pe șantiere”, își amintește Nicolae Noica. El nu este de părere că se furau materiale de pe șantiere în 1989, așa cum circula un zvon în acea vreme. „Neplăcut era că multe construcții se făceau din panouri, după o tehnologie nu prea performantă, care la exterior duceau la pierderi mari de căldură. Oamenii erau într-o situație grea – în 1989, caloriferele erau mai mult reci, iar aceste pierderi de căldură duceau la apariția igrișiei și a condensului”, și-a amintit Nicolae Noica. El spune că, în acea vreme, mulți oameni se îmbolnăveau, pentru că blocurile nu erau bine izolate termic.

Brandul Ceaușescu

Bune sau rele, apartamentele construite de Ceaușescu sunt singurele accesibile românului de rând. Și acum, după douăzeci de ani, acestea sunt cele mai tranzacționate, fiind baza pieței imobiliare din România. Pretul lor este încă foarte bun și scaderile nu sunt așa de mari cum și-ar dorii dezvoltatorii de proiecte noi, care, în loc să construiască blocuri cu puține etaje sau case, le imită pe cele de pe vremea lui Ceaușescu. Chiar mai mult. Blocurile au din ce în ce mai multe etaje, iar suprafețele apartamentelor sunt din ce în ce mai mici. „Nu mă tenează un apartament nou. Costă mult și nu-mi oferă un avantaj prea mare. În plus, blocurile au multe etaje și sunt și mai prost amplasate decât cele vechi. Apoi trebuie să aștepti unu sau doi ani până te muți. Nu mi-aș permite să plătesc și chirie, și rată la bancă”, spune Alexandru Ciobanu, un tânăr de 30 de ani, care are un serviciu bun și care și-ar dori să aibă casa lui. În urmă cu douăzeci de ani, Alexandru nu și-ar fi făcut probleme. Ar fi primit o locuință de la fabrica unde lucra, în care s-ar fi putut muta cu sofia. Pe parcurs ar fi putut să obțină un credit fără dobândă de la CEC pentru un apartament proprietate personală și s-ar fi putut muta într-un bloc nou. Ar fi avut și dezavantaje, nu ar fi putut să dețină o proprietate decât în localitatea din buletin și nu avea cum să-și schimbe actul de identitate decât prin căsătorie. Nostalgicii „Epoicii de Aur” nu uită să amintească printre primele avantaje – după locul de muncă sigur – acela că toată lumea primea o casă. Brandul Ceaușescu este folosit astăzi, după douăzeci de ani, pentru atragerea cumpărătorilor. O companie imobiliară din Arad își promovează oferta într-un mod inedit. Pe unul dintre blocurile de pe Strada Banu Mărăcin din Arad a apărut recent o reclamă publicitară uriașă cu imaginea fostului dictator Nicolae Ceaușescu, cu sloganul, „Trăiască Noua Revoluție Urbană”. Reprezentanții companiei imobiliare susțin că, după ce au alăturat imaginea lui Ceaușescu, proiectului lor, vânzările de apartamente au crescut.

Daniela IVAN

DESPRE TABUURILE DISCURSULUI PUBLIC

(Urmare din pag. 1)

Numai că, chiar dacă ar fi fost enunțată la acea vreme, o asemenea teză ar fi căzut sub incidența tabuurilor ideologice ale „Epoicii”.

Să recapitulăm câteva dintre aceste tabuuri ale presei române de acum două decenii.

Faptele (politice) primează. Nu era de imaginat ca în articolele „de linie” să se pună în discuție, cu atât mai puțin la îndoaială, „caracterul profund științific al politicii partidului și statului nostru”. Cu atât mai puțin să se admită că unele decizii politice – ne aflăm în anul Congresului al XIV-lea al partidului și cu numai un sfert de veac înainte de împlinirea unui sfert de veac de la istoricul Congres al IX-lea! – decizia X, exista (sau „ar putea să existe”) o variantă Y sau o variantă Z. La rândul lor, expresiile (clișeele) care redau afirmațiile privind „caracterul profund științific” erau, ele însele, prea vagi pentru a se preta la verificări amănunțite, pe fond. De obicei, posibilele „lecturi infidele” ale realității lumii contemporane și ale posibilelor scenarii de evoluție, venind de la alte „partide frățești”, de exemplu de la PCUS, erau din start, anihilate prin formule imbatabile. „Viața, practica revoluționară, au demonstrat, fără putință de tăgădă...”. Întrebările fără răspuns: cine? și, mai ales, în ce fel? puteau verifica aceste aserțiuni, care legitimau „caracterul profund științific și consecvent revoluționar al politicii partidului și statului nostru”.

Societatea socialistă multilateral dezvoltată – o societate, prin natura sa, profund umanistă și democratică. Nu putea fi semnalată nici o abatere de la principiile legalității și dreptății fără a se menționa, în mod expres, că:

- 1) acestea reprezintă cazuri/manifestări izolate și nesemnificative;
- 2) o dată semnalate de oamenii muncii de la orașe și sate, ele au fost rezolvate la intervenția personală a „Tovarășului” sau, după caz, i s-a raportat

„Tovarășului” despre rezolvarea lor, în spiritul legalității socialiste, al eticii și echității socialiste.

Ca regulă generală, abaterile de la aplicarea și respectarea legalității nu se puteau manifesta decât la nivelul organismelor locale de stat, cu precizarea „în activitatea unor consilii populare”. Teza generală era aceasta: „Politica partidului și statului nostru este perfectă, dar în punerea sa în practică este, în unele cazuri, defectuoasă”.

Un alt tabu prescria ca asemenea abuzuri și nelegalități să fie localizate exclusiv în activitatea statului; niciodată însă la nivelul organismelor de partid. De la orice nivel!

Pentru a echilibra balanța sau, mai corect, pentru a nu pierde confruntarea, se mergea pe replica de contrapropagandă, „Încălcarea sistematică a drepturilor omului, în lumea capitalului”. Firește, reciproca era cu desăvârșire exclusă: edificarea celei mai drepte orânduiri conține și unele premise teoretice eronate sau soluții practice depășite de realități, care fac posibile greșeli sau chiar abuzuri și ilegalități.

„Totalitarismul” – termen prohibit. Deși tot mai des folosit în literatura ideologică a momentului, cu referire la sistemul bicefal de comandă politică din România anulului 1989, termenul „totalitarism” era, în presa momentului, un termen tabu. Adică nu era comentat pentru simplul motiv că el... nu era folosit în presa scrisă și audiovizuală. În schimb, echivalentele sale, cât mai dure, erau copios folosite atunci când era vorba despre „infierarea” altor regimuri politice.

Cu valoare de regulă generală, procesul revoluției și construcției socialismului în România era privit în mod critic, dar numai până la „momentul de răsruce al Congresului al IX-lea al partidului”. De aici și garanția că aceste abateri nu se vor mai manifesta niciodată în viitor.

Șerban CIONOFF

AMINTIRILE UNUI AMBASADOR

PSIHOZA SISTEMATIZĂRII

(Urmare din pag. 1)

Cei expulzați erau într-adevăr cazați, dar în cartiere marginase. Nu știau cum se va face expulzarea lor. O măturie în acest sens constituie apelul telefonic pe care l-am primit în plină iarnă, din partea cuiva care locuia la etajul II al unui imobil de pe cheiul Dâmboviței. Mă informa că demolatorii s-au apucat de lucru la etajul de deasupra lui și că el însuși trebuie să-și mute lucrurile cu roaba. Mă implora să fac cunoscut cazul său în Occident. M-am dus imediat la fața locului. Etajul II era în curs de dărâmare. Omul meu se găsea, oare, în grupul celor expulzați pe care îi zăream? Poliția exercita o pază strânică.

Tema demolărilor și a expulzării lor alimenta conversațiile, dar mai ales îngrijorarea celor vizuați. Câteodată așteptarea se prelungea. Am fost de mai multe ori în vizită la unul dintre prietenii noștri care locuia într-o casă delicioasă, în vecinătatea palatului pe care l-edifică Ceaușescu, casa fiind deci amănunțată cu dărâmarea; demolatorii se găseau deja în fundul grădinii sale. A avut norocul ca dictatorul să cadă înainte de a-și fi putut finaliza proiectele. Pentru o casă salvată, câte altele au fost distruse! În 1989, construcția unui ansamblu de blocuri din Piața Victoriei fusese la demolarea unor frumoase case burghize. Altele păreau a fi fost salvate. Se efectuau chiar lucrări de restaurare, apoi, peste noapte, începea demolarea. Nici un plan nu părea să stea la baza acestor dărâmări, deși au fost foarte numeroase în centrul orașului, unde urma să fie înălțat ceea ce se numea Centrul Civic.

Când aduceam vorba de „sistemalizare” în fața oficialităților, ele nu pregetau să-mi răspundă evocând opera lui Haussmann. Ceea ce nu era bineînțeles cinstit, dar mesajul era clar: „Suntem la noi acasă și putem face ce ne place”. Trebuie spus că mulți, mai cu seamă dintre emigranții, au dramatizat excesiv situația. Multe dintre casele dără-

mate nu prezentau vreun real interes istoric sau artistic, și cu atât mai puțin un nivel de construcție și de confort care să fi justificat păstrarea lor. Totuși, aceste case individuale modeste dădeau Bucureștiului un specific și o originalitate total alterate de clădirile din Centrul Civic. Ansamblul nu era lipsit de farmec. Circulația cu automobilul nu era ușoară, condițiile de igienă nu erau faimoase, dar era totuși vechiul București. Apoi, dărâmarea Mănăstirii Văcărești, unul dintre monumentele frumoase ale orașului, a constituit o greșală de neiertat; demontat, piatră cu piatră, este păstrat actualmente în curtea unei mănăstiri din preajma Bucureștiului.

Văcăreștiul dispăruse înaintea sosirii mele. Dar am fost martorul distrugerii Bisericii Sfânta Vineri. Prin ea însăși, biserica nu avea o mare valoare estetică. Era însă un lăcaș unde veneau să se inchine foarte mulți oameni simpli. Eram câțiva care supravegheam zona, fiindcă dărâmarile din jur erau în toi și se zvonea că și biserica avea să fie doborâtă în curând. Se spunea că enoriașii îi făcuse pe demolatori să dea înapoi. Înștiințat într-o seară de apropiata ei distrugere, am decis să merg să văd ce se întâmplă chiar a doua zi. Nu am mai găsit biserica, dărâmurile fuseseră curățate și orice urmă dispăruse.

Probă vie că nu exista nici o regulă în materie, o altă biserică a fost salvată, deplasată pe șine, cu mare cheltuială, pe câțiva zeci de metri, pentru a facilita deschiderea unei axe de degajament.

Ambasada este situată în inima orașului, în zona bulevardelor, dar într-un cartier cu străduțe, unde se învecinează palate, mari case burghize de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea și blocuri mai recente, toate într-o stare jalnică. O mică piață târâneasă animă tot cartierul. Din dreptul intrării noastre am fost martorii deschiderii unei căi directe întredând Calea Victoriei și pornind din Piața Romană, în vecinătatea ime-

diată a Ambasadei. Lucrările au fost realizate cu o țeutăală de necrezut, cu buldozere și explozibil. Totul trebuia făcut și terminat în timpul unei călătorii a lui Ceaușescu în Africa. Am putut face nenumărate fotografii ale acestei operațiuni. Mereu caustici, românii au numit această arteră „strada vespasiană”, deoarece ea începea și se termina cu două closete publice. Foștii locuitori au trebuit să se exileze la periferie. Unii erau proprietari, alții plăteau chirii derizorii. Pentru toți a fost o dramă.

Sistemalizarea a durat circa șapte ani. Megalomania șefului statului nu a încetat să se agraveze. Poate că se teme, cu destulă luciditate, că nu va putea să-și desăvârșească marea operă. E de presupus că în gândul lui Bucureștiul n-avea să mai fie cel primit de la predecesorul său. Masivitatea Centrului Civic este de așa natură încât desfigurează orașul. Centrul, palatul, dar și imensul bulevard din fața sa, care ar fi, după cum ni se spune, cu un metru mai lat decât Champs-Élysées, și enormele imobile satelite ale palatului au fost adesea descrise și arătate în presă și la televiziune. Este un amestec în care regăsești influența lui Albert Speer și cea a lui Ricardo Bofill. El reflectă cel mai bine paranoxia dictatorială a lui Ceaușescu. Acest complex monumental, care are un anumit caracter din cauza gigantismului său, este în linia mari neoclasice. Nu i se poate reproșa lui Ceaușescu că vedea lucrurile în mic. Unele clădiri și unele piețe ar fi acceptabile, deși e regretabil că nesocotesc tradiția arhitecturală bucureșteană, dominată de neprevăzut. Cert este însă că aceste mari clădiri se inscriu prost în restul orașului. Fără îndoială că, dacă ar mai fi trăit, Ceaușescu ar fi lărgit zona modernă. Dar o prăpastie ar fi persistat între construcțiile moderne și ambientul lor urban.

Jean-Marie LE BRETON
Sfârșitul lui Ceaușescu:
istoria unei revoluții,
București, Editura Cavallioți, 1997,
p. 17-20

Buldozerele și macaralele sunt simboluri ale politicii lui Nicolae Ceaușescu FOTO: Mircea Hudek/AGERPRES

Vocabularul politicii

La începutul anului 1989 apărea în presa franceză de specialitate (numărul 1 al revistei Mots. Les langages du politique - Cuvinte Limbajul politicii) articolul lingvistului Nicolas Trifon „Destalinizarea în lexicografia română”. Autorul, născut la București în 1949 și care din 1977 trăiește la Paris, își începea studiul cu aceste considerații: „Masive și rapide, împrumuturile neologice și calculările după sintagme din limba rusă de la sfârșitul anilor 1940 și începutul anilor 1950 au bulversat vocabularul politic al țării din Est. Asistăm atunci nu doar la o simplă intervenție brutală și pasageră a noii puteri în câmpul vocabularului, dar, din cauza complexității și anvergurilor mijloacelor folosite, la o tentativă de instituționalizare lexicală ce încerca să organizeze, să gestioneze și să controleze percepția și exprimarea realităților politice. Ceea ce mă interesează nu este atât să analizez (...) rigiditatea «limbi de lemn» ce avea să se nască în urma acestui proces, cât să examinăm mecanismele care blochează accesul la politică al vorbitorului obișnuit”.

Trifon surprindea, printr-o analiză de finețe, modul în care instrumentul viu de comunicare, care este limba unui popor, era modelat și mutilat de ideologie. Și modul în care regimul se folosea de dicționare pentru a-și răspândi ideile și pentru a-și justifica mișcările politice.

Intr-un studiu din 1987, publicat de International Journal of Roumanian Studies (ce apărea în Amsterdam), autorul demonstrase că „instituția lexicală politică era destul de savantă, sistematică și rigidă pentru a descuraja vorbitorul care dorea să se aventureze în această zonă și pentru a-l împiedica să realizeze un discurs politic critic distinct”.

Se pare că, după cel de-al XX-lea Congres al PCUS (Partidului Comunist din Uniunea Sovietică), o dată cu începutul destalinizării, în vocabularul politicii au avut loc schimbări. Politicienii au început să se exprime altfel.

Se pare că la acest al XX-lea Congres al PCUS, discursul lui Hrușciov este cel care a dat tonul „dezmoțurilor lingvistice”. Cum scria în urmă cu 20 de ani autorul studiului, „discursul lui Hrușciov a fost un eveniment singular” în contextul discursurilor oficiale ale vremii. „Această prestație publică ce a mizat pe argumente de bun-simț pentru a convinge auditoriul în detrimentul coerenței formale marxist-leniniste de rigoare nu a fost publicată în URSS decât în 1989”.

Pentru România, perioada de la sfârșitul anilor 1950 până la începutul anilor 1970 a însemnat devierea de la drumul pe care îl străbătuse alături de sovietici și înscrierea pe un traseu național-comunist, lucru care s-a făcut simțit în cuvinte. În noul mod de exprimare, au fost distinse de Nicolas Trifon două direcții. „Pe de o parte, afluxul împrumuturilor și al calculului lingvistic încetat total.” Limba română a început să împrumute neologisme din domeniile apolite, din alte limbi decât rusa, iar franceza și engleza devin din nou principalele surse de îmbogățire a limbii române. În detrimentul rusei. Pe de altă parte, Trifon a remarcat o scădere a numărului de termeni politici și ideologici.

Lingvistul a studiat evoluția limbii române în distanțarea ei ideologică de sovietici și de rusă, în „dicționarele românești publicate între 1956 și 1972”.

Autorul a descoperit că o serie de cuvinte au fost abandonate: „codism”, „capitulard”, „deviator”, „social-reformism”, „social-pacifism”, „social-opportunism”. Acestea nu au mai apărut în „Micul dicționar enciclopedic” din anul 1972. Autorul observă că în cazul acestor termeni nu s-a procedat ca în etapa anterioară, de stalinizare, când anumite cuvinte purtau, în dicționare, etichete denigratoare de genul: „Referitoare la tranziția de la capitalism la socialism” sau „în timpul regimului burghez”. În această etapă, „de destalinizare a limbajului”, o posibilă etichetă de genul „referitor la perioada stalinistă” nu a fost aplicată.

„Suivist”, de exemplu, îi desemna pe oportuniștii, care făceau sluj în fața procesului spontan al mișcării muncitorești, cum explică Dicționarul limbii române literare contemporane (DLRLC) din anul 1955.

Lingvistul de origine română a observat și un alt aspect. Este vorba despre reformularea și indulcirea unor definiții de dicționare prea ideologic marcate în 1955. Astfel, „avangardismul” nu mai este definit ca „un curent burghez cu pretentii revoluționare care, sub pretextul luptei împotriva formelor și tradițiilor consacrate, introduce în diferite domenii ale artei elemente decadente”, cum apărea în DLRLC din 1955. În Micul dicționar enciclopedic din 1972, „avangardismul” era definit ca: „Denumire generică dată curentelor literare și artistice apărute mai ales la începutul secolului, care încercau să detroneze canoanele artei tradiționale, academice, folosind formule îndrăznețe, uneori excentrice”.

O evoluție interesantă a fost remarcată de lingvist în cazul sintagmei „cultul personalității”. Pe când în DLRLC din 1955 exista definiția: „Tendință exclusivistă și dăunătoare de a acorda personalităților un rol exagerat în edificarea istoriei și care este fondată pe concepția greșită conform căreia personalitățile importante – și nu masele, popoarele – sunt cele care fac istoria”, în Micul dicționar enciclopedic din 1972, cultul personalității avea o explicație sumară: „Tendință de a acorda unei personalități un rol exagerat și exclusiv în edificarea istoriei”. Nicolas Trifon explica „intrarea la apă”, în 1972, a acestei definiții, prin „evoluția cultului lui Ceaușescu, a cărui dezvoltare MDE o anunță (dicționarul îi consacra lui Ceaușescu 242 de rânduri față de 12 lui Stalin și 4 lui Hrușciov)”.

O altă schimbare remarcată de cercetător este trecerea de la definițiile plastice, metafizice din perioada stalinistă, la definiții care se remarcă prin „rigorarea birocratică a definițiilor tehnice”. Astfel, cuvântul „construcție” nu mai are definiția: „Persoană care construiește, care participă la o muncă de construcție”, ci devine: „Persoană având pregătirea tehnică necesară, care participă la un proiect tehnic (la studiul sau la execuția construcțiilor)”. Astfel, în opinia lingvistului, MDE din 1972 „acoperă fidel specializarea, funcționalitatea și rentabilizarea instituțiilor socialiste”.

Se pare că definițiile din dicționare erau un mijloc deloc neglijabil de a transmite ideologia la zi. Este interesantă paralela pe care Nicolas Trifon o face cuvântului „autodeterminare”. În DLRLC din 1955, definiția suna cam așa: „Principiu din ideologia marxist-leninistă aplicată de partidul clasei muncitoare, conform căruia, într-un stat multinațional, o națiune poate decide singură asupra problemelor sale administrative și politice și poate merge până la separare sau chiar până la formarea unui stat independent”. În MDE din 1972, „autodeterminarea” era definită în contextul: „Dreptul popoarelor la autodeterminare” ca fiind „acel principiu conform căruia orice națiune are dreptul fundamental de a alege, fără vreă ingerință exterioară, statutul său politic și calea sa de dezvoltare economică, socială și culturală”, „totul este în fraza din MDE, scria Nicolas Trifon, inclusiv condamnarea invaziei Cehoslovaciei; ea devine ecoul unui laitmotiv din discursurile lui Ceaușescu în materie de politică internațională din august 1968. Procedul e simplu, dar eficient: se ia un principiu marxist-leninist care este unanim recunoscut (în acest context, dreptul leninist al popoarelor din Uniunea Sovietică la autodeterminare) și se reformulează astfel încât să înglobeze un nou tip de realitate istorică (raporturile între țările din Est și Uniunea Sovietică) fără ca validitatea altor aplicații, consacrate de uz și de tradiție, să mai fie pusă sub semnul întrebării.

Eliza DUMITRESCU

DIN PRESA INTERNAȚIONALĂ

PROTESTUL LUI MICHEL ROCARD

Primul ministru francez Michel Rocard a criticat dur România pentru încălcarea drepturilor omului

Michel Rocard a lansat luni, 6 februarie, un protest binevenit în hățișul drepturilor omului, denunțând negru pe alb condițiile de supraviețuire ale „acestui nefericit popor român” în fața unei comisii ONU obișnuită cu mai multă prudență în exprimare, dacă nu chiar cu mai multă ipocrizie. A spus astfel lucrurile pe nume, punând capăt tăcerii stăjeritoare a majorității conducătorilor occidentali de fiecare dată când se pune problema unei atitudini în ceea ce privește megalomania aiuritoare a clanului Ceaușescu, a nenumăratelor încălcări ale drepturilor omului și ale minorităților, ca să nu mai vorbim despre politica economică, ce riscă să trimită în întreg popor la condițiile de viață din Evul Mediu.

A fost cu atât mai deranjant din partea europenilor să aplice politica strășului, pentru că toate acestea nu se petrec în cine știe ce tropice triste, ci într-o țară latină, la mai puțin de două ore distanță cu avionul de Paris, într-un moment în care este vorba mai mult ca niciodată de o „casă comună” pe vechiul continent, de libertatea de circulație, de tot felul de cooperări și deschideri. O mulțime de teme despre care dictatorul de la București nici nu vrea să audă. Nu el și-a ordonat reprezentanților României la Conferința de Securitate și Cooperare Europeană să nu probeze mai multe capitole referitoare la drepturile omului din documentul final adoptat luna trecută la Viena?

Domnul Ceaușescu nu este cu siguranță singurul conducător european care încalcă drepturile omului cu seninătate, dar este totuși singurul care își arogă acest drept. De curse în aceste condiții, să închizi ochii la aceste crime? Simpla lor denunțare nu va reda libertatea poporului român; și de se duce în România, ar fi trebuit să refuze să se ducă și la Sofia? Răspunsul îi aparține, dar poate să rămână tăcut când află astăzi că o opoziție cu care luase micul dejun a fost concediată, ca pedeapsă pentru asta? Ar trebui să demaște această

meschinărie, cu riscul de a compromite semnătura pe un contract? Să intervină mai discret? La fel, ne putem întreba dacă dl Roland Dumas ar fi trebuit să se ducă în Iran, unde încetarea focului cu Irakul s-a soldat cu mii de deținuți executați. Întrebat pe această temă, dl Rocard a apărut, bineînțeles, vizita ministrului său de Externe și a invocat necesitatea de a ajuta „moderații” și, spiritele cele mai responsabile”. Poate că are dreptate. Sau poate că istoria îl va contrazice. Cel puțin dl Dumas a adus în dis-

cuție cu interlocutorii săi ultimele execuții ale opoziționarilor. Cel puțin atât. Pentru că cea mai rea este tăcerea. Pentru că atunci organizațiile umanitare și presa trebuie să facă orice pentru a rupe această tăcere.

Michel Rocard vorbește despre România
Domnul Michel Rocard, care a luat cuvântul luni, 6 februarie, la Geneva, în fața Comisiei ONU pentru drepturile omului, a cerut acestui

organism să dea atenție cazului României. „Cerem, a spus el, să nu ezitați să sesizați situații ca aceea în care trăiește acest nefericit popor român, ai cărui guvernanți se izolează de marea curent european care tocmai a consacrat adoptarea fără rezerve a procedurii de protecție a drepturilor omului, la Viena, cu ocazia Conferinței de Securitate și Cooperare în Europa.” Aceasta a fost singura țară al cărei nume a fost citat de Michel Rocard, fiind și o premieră în fața acestei comisii, căreia i se reproșează adeseori caracterul selectiv al indignărilor sale și unde țările din Est au fost până în prezent scutite de orice critică.

În timpul conferinței de presă care a urmat intervenției sale, Michel Rocard nu a precizat acțiunile pe care le-ar dori întreprinse în ceea ce privește România. „Respect prea mult lupta pentru drepturile omului pentru a interveni în procedura care se pregătește în ceea ce privește România, deoarece se pare că se pregătește o procedură discretă”, a adăugat el.

Întrebat despre aparenta contradicție între prezenta ministrului de Externe francez în Iran și prezența sa la Geneva, în fața Comisiei Drepturilor Omului, Michel Rocard a răspuns: „Contradicția nu constă în atitudinea Franței, ci în situația umanității însăși”. „Privind evoluția Iranului în ultimii șapte sau opt ani, observăm un proces de recaștigare a controlului revoluției iraniene asupra ei însăși, de o mai mare grijă pentru respectabilitate decât în trecut. Sensul pantei este mai degrabă ascendent, chiar dacă nu suntem în vârf în ceea ce privește drepturile omului”, a continuat el, precizând că Franța înțelege să susțină această tendință, condamnând totodată abuzurile comise în Iran (unde au avut loc în ultimele luni torturi și execuții masive).

Isabelle VICHNIAC
Le Monde (februarie 1989)
Articol preluat de la
Agenția Infomina

SUGESTII, SESIZĂRI, RECLAMAȚII

La Bistrița, cinefiliilor plăteau prețuri exagerate

Dinu Tudora a făcut o plângere împotriva vecinului său Stancu Alexandru, care i-a luat porumbul pe terenul pe care-l deține ca lot în folosință de la CAP Clinceni. Consiliul Popular al Comunei Clinceni, Sectorul Agricol Ilfov, analizând situația respectivă, confirmă cele relatate de petentă. Stancu Alexandru recunoaște fapta comisă, motivând însă că suprafața disputată era tot lot în folosință de la CAP. Un neadevăr, pentru că în urma măsurărilor s-a dovedit că nu era al lui.

„Petiționara Baciu Eufrosina, în vârstă de 80 de ani, și-a schimbat domiciliul din comuna Boțești, județul Vaslui, în comuna Tunari, Sectorul Agricol Ilfov, în anul 1978, la fiica ei. Fiind pensionară CAP, nu a făcut până în prezent toate actele necesare pentru transferul tuturor drepturilor ce i se cuvin, din această cauză primindu-le cu întârziere. Pentru a evita pe viitor aceste greutăți, a fost îndrumată să perfecteze toate documentele, în vederea operării acestui transfer.” Răspuns expediat de Consiliul Popular al Comunei Tunari.

„Dacă vă propunem să vizionați un film, chiar dacă sunteți numai în trecere prin Bistrița, o să vă con-

vingeți că prețul unui bilet va depăși cu mult pe cel normal. Să nu credeți că, dacă veți plăti în plus, filmul va avea două serii sau presupune condiții deosebite de proiecție. Nu. Să fie oare un motiv ca «întâlnirea de gradul trei», urmărit la Cinematograful «Dacia» din localitate, să majoreze prețul la 24 de lei? Nici înainte și nici după ce am văzut filmul n-am reușit să-mi răspund!” Semnează, nedumerit, Oltean Vasile, din Bistrița

Tot referindu-se la cinema, dar de astă dată la sala de spectacol, ne expediază o epistolă Ion Vasilescu, din București, Bd. Uverturii 25, bl. 10, sc. A, et. 3, ap. 16, Sectorul 6, în care ne mărturisește că „din păcate, singurul cinematograf din cartierul Militari este lăsat de izbeliște. Într-o sală rece și neprimitoare, cu o aparatură ce lasă mult de dorit, este cu neputință să rămâi până la finalul unui film. Dacă nu sunt condiții de renovare, propun să fie reprofilată într-un deposit”. Nu ar fi o soluție și nici petentul nu și-ar dori ca singurul loc unde mai poate vedea un film, în cartier, să devină o piesă de muzeu neluată în seamă de nimeni.
Maria BOGDAN-RADU
Flacăra, nr. 1752 din 1989

tv 14 februarie 1989

19:00 Teledrum
19:25 Să trăim și să muncim în spiritul normelor eticii și opiniilor socialiste. Răspunderea opiniei publice. Redactor Alexandru Stark
19:45 Industria – programe prioritare. Dezvoltarea bazei de materii prime și energetice. Noi materii prime și materiale promovate la scara industriei atât pe plan local, cât și în unități republicane.

Redactor Radu George Serafim
20:05 Teatru tv. Ciuta, de Victor Ion Popa. Cu: Mariana Buruiană, Margareta Pogonat, Valeria Seciu, Petre Gheorghiu, Dragoș Pislaru, Mitiță Popescu, Dan Condurache, Cornelia Pavlovici. Adaptarea pentru tv: Ioana Prodan și Olimpia Arghir.
Regia artistică: Olimpia Arghir

21:30 Perfecționarea – componenta de bază a strategiei dezvoltării.
Redactor Florin Brătescu
21:50 Teledrum
22:00 Închiderea programului

vremea

Vremea a fost în general închisă. S-au semnalat precipitații predominant sub formă de ninsoare pe arii extinse în vestul, centrul, nordul și nord-estul țării și pe alocuri în rest. Vântul a suflat cu intensificări în nord-estul țării. Temperaturile diurne s-au situat între -2 și +7 grade, iar cele minime, nocturne, între -7 și +2 grade. Izolat s-a produs polei în vestul și în nordul teritoriului. În București, vremea a fost în general închisă și au căzut precipitații slabe, mixte. Vântul a suflat slab până la moderat.

anunțuri

CUMPĂRĂRI
Cumpăr televizor color, absolut nou și Dacia 1310 sau Lada 1500, puțin rulate.
Cumpăr televizor color nou, preferabil Elcom garanție.
Cumpăr obiecte vechi din sticlă stratificată, semnate original Galle, Daum Nancy sau similare originale.
Mixer 12 canale ecou și putere încorporată, video Recorder, toate noi.
Cumpăr apartament 3 camere în zona Beller - Dorobanți, eventual offer apartament chirie aceeași zonă.
Magnetofon Akai GX. Autoreverse, patine hochei turnate.
Cumpăr frigider mic, condiții avantajoase.
Cumpăr barcă pneumatică Zodiac și pendulă de perete. Vând Dacia 1310, șalupă fibră cu peridoc, motor barcă Neptun 23 CP, nou.

VÂNZĂRI
Vând tobe profesionale Tama Imperial Star, microfon special, toba mare Realistic, noi. Cumpăr chitară bass.
Vând covor persan mecanic 12 mp, picup Acord, injector încălzire centrală, butoaie tablă, fitingărie.
Dacia 1300, an de fabricație 1981, Jawa 125 pentru piese, magnetofon M. 2405, mașină tocat electrică.
Vând urgent mașină injectat plastic, presă metal, strunguri și alte utilaje.
Vând pui pisică birmanează.
Jachetă vulpe roșcată 46, oglindea cristal frantzuezască, schiuri 1,60 Combi, cu Mesta, masă Stil.
Aparat sudură electric, garaj nou, metallic, demontabil, tuburi oxigen.
Video Emerson NTSC, televizor Sport, casete audio originale, benză magnetofon, boxe.
Urgent Dacia 1300, fabricată 1982, fototape.
Trabant 601, fabricație 1981, stare ireproșabilă. Aștept provincia.

amintiri

Ciocolata cu cremă de coniac, un desert „tare”

Asociație de idei

ORIZONTAL: 1) Pușculiță pentru oameni mari 2) Săritorii la înălțime - Pasă de pe stânga... dată pe anpa dreaptă 3) Cu pretenții artistice... fără acoperire (fem.) - Lovitură laterală de dreapta la corp 4) Lopătari la zăpadă - Apariții scheletice 5) Caracter de mare rigoare 6) Declanșează focul (pl.) - Înainte de amiaza... și în amurg! 7) Dată... pe din două! - Trecere de la apă la uscat 8) În fața la atele! - Lovitură dată cu tacul 9) Protector sus-pus - Deposit de mărfuri 10) Cursă subacvatică pentru inotători - Puști cu repetiție.
VERTICAL: 1) Casa de filme numărul unu 2) Redusă la zero - Are dreptul la apărare (abr.) 3) Înfățișați la bătrânețe - Mediu de viață (în mare vorbind) 4) Dată... pe datorie 5) Bogată! - Cine le paște le cunoaște (sg.) - Capete de cârlig! 6) Se așază între bure! - Frunța în campanii 7) Boala fumutului 8) În posesia dvs. (pl.) - Faze de joc spectacolose 9) Un tip care ia mereu plăsa - Pieton... pe jos! 10) Limită de vizibilitate - Trag de timp în deplasare.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Dicționar: ISI

Revista Rebus, nr. 7/1989

Megalomania unui sfârșit de secol

Imensele câmpuri circulare plan-tate de Kadhaifi în peisajul lunar al Libiei sau canalul care face să fie tăiat în deșert? În ciuda nemăsuratului ei, întreprinderea are ceva sensuri de utilitate. Aceiași este cazul aeroporturilor construite, aproape unul lângă altul, în minusculele emirate ale Golfului Persic sau al porturilor anamitor capitale africane, despre care lumea se resemnează să gândească faptul că „așa ceva poate servi totdeauna”. Cum va trebui să servească doar paradelor populare guineze originale segment de autostradă care nu permite nici să ajungi, nici să părăsești capitala Conakry. Megalomane palatele pe care și le construiesc personalitățile îmbogățite? Mai curând chestie de gust, de mijloace... În definitiv, nu rămân pentru un examen clinic al megalomaniei la acest sfârșit de secol numai pentru realizări de imobile oficiale. Ele au în comun faptul de a se supune voinței unui singur om, suveran sau cvasisuveran în țara respectivă. Și de a reprezenta o povară insuportabilă pentru niște economii de mizerie. Au în comun faptul de a fi în același timp costisitoare și absolut gratuite, în sen-

sul cel mai literal al termenului, o dată ce destinația lor le privează de orice utilizare publică. În plus, ele nu mai pot fi comparate. Catedrala de la Yamoussoukro, în Coasta de Fildes, cu o populație de numai 20% catolici, nu poate fi pusă în acest sens pe același plan cu uriașa moschee de la Casablanca, populația Marocului fiind în proporție de 98% mahomedană, și prin această uriașă construcție este oarecum pusă la adăpost de tentațiile integrismului. Și oricât de deosebite ar fi acesteia între ele, încă nu pot fi pu-se pe același plan cu sanctuarele politice ale absurdului și opresiunii care se ridică la București și la Pyongyang. În sfârșit, pentru a încheia, trebuie adăugat că aceste „mari șantiere” fletează mai puțin orgoliul colectiv decât pe cel al stăpânului lucrării. Românii și coreenii de nord cârtesc, punându-și libertatea în pericol, împotriva capriciilor arhitecturale ale lui Nicolae Ceaușescu și Kim Ir-sen. Ivo-rieni gândește că președintele lor, Felix Houphouët-Boigny, care plătește din caseta personală factura construcției, ar fi putut să-și folosească mai bine banii. Moscheea de la Casablanca, printr-o subscripție națională

spontană, a făcut mulți dinți să scârșească. Președintele Coastei de Fildes a dorit să ridice în satul natal cea mai mare basilică din lume. Notre Dame de la Paix oferă replica Sfântului Petru din Roma: colonadele sunt din beton armat, cele 7.000 de locuri așezate în sanctuar (climatizat) sunt luminate de un hectar de vitralii. Nivelul facturii Casei Poporului dorită de Ceaușescu în inima Bucureștiului tine de secolul de stat. Monumentul, pe care dictatorul marxist îl califică drept grandios și care seamănă cu un gigantic templu în stilul lui Mussolini, a costat, în tot cazul, locul cunutele a 40 de mii de bucureșteni gonjiți de buldozere. Pentru a se con-strui acest edificiu, care se etalează pe o suprafață de patru ori mai mare decât cea a Louvrului. Pe un teren câștigat mării, moscheea de la Casablanca va fi cea mai înaltă din lume, cu un minaret de 172 m, dotat cu un far cu o baterie de 60 km. Ea rămâne totuși, ca dimensi-uni, a doua după cea de la Mecca. Se vor putea ruga aici 100 de mii de fi-deli, după inaugurarea prevăzută pentru luna iulie, în ziua în care Re-

gele Hassan al II-lea va implini 60 de ani. Nici aici nu se cunoaște prețul lucrărilor desfășurate zi și noapte de 2.200 de muncitori. Singura cifră devaluită: în mai puțin de două luni, colecta a adunat 3 miliarde de franci (1 franc = 0,70 dolari). Pentru ziua în care a implinit, în 1982, 70 de ani, Kim Ir-sen, dictatorul nord-coreean, care a izbutit performanța de a fi liderul socialist cu cea mai lungă conducere (din 1945), și-a oferit un Arc de Triumf, copiat direct după cel din Paris. Amplasamentul nu a fost ales la întâmplare, ci exact pe locul în care „scumpul conducător iubit” și-a rostit primul discurs după ce „a obținut victoria în greul război revoluționar”. Monumentul este îm-podobit cu 25.550 de pietre, câte una pentru fiecare zi a marelui lider, „a cărui gândire, ca și torța aprinsă pe culmea monumentului, iradiază și luminează lumea”.
Lumea (Israel), 15 februarie 1989
Articol primit prin bunăvoința doamnei Ditta Goshen, coordonatoare a Centrului de Studiu și Cercetare a Istoriei Evreilor din România, de la Universitatea Ebraică din Ierusalim